

obdobja in kakovost teh odnosov. Dejavnost fakultete in njenih delavcev je takšne narave, da se dotika tudi najbolj perečih družbenih vprašanj. Pri tem skoraj nujno prihaja do različnih pogledov in predlogov. Od družboslovcev – delavcev fakultete se pričakuje, da bodo večstransko družbeno angažirani. Pričakuje se tudi, da bodo vztrajno in odločno branili strokovno utemeljena stališča. Čeprav so se pri razreševanju vprašanj družbenega razvoja subjektivne sile tudi že doslej opirala na znanost, vendarle mislimo, da so bili znanstveni potenciali premalo izkoriščeni. Pri uresničevanju družbenega razvoja se je nujno naslanjati tudi na družboslovne znanosti, saj je prav človek pglavilni dejavnik razvoja. S tem tudi utemeljujemo mesto naših disciplin v celotnem družbenem razvoju. Za takšno uveljavitev fakultete nam bo koristno še nadaljnje vsestransko sodelovanje z ustanovitelji in drugimi uporabniki. Pri tem pa je potrebno razumeti, da fakulteta ne more sprejeti občasnih zahtev po nekakšnem strokovnem utemeljevanju prav vseh dnevno političnih odločitev, če takšno utemeljevanje objektivno ni mogoče, ali je celo v nasprotju z ugotovitvami znanosti.

Dejavnost fakultete je namenjena družbeni praksi, v praksi se preverja, vrednoti in bogati. Zato so povratne informacije o uspešnosti naše dejavnosti nujen vir za njeno neprestano izpopolnjevanje. Seveda pa posamezni delavci v javnosti nastopajo kot celovite osebnosti in se njihova stališča, posebej če so ocenjena kot sporna, marsikdaj neupravičeno pripisujejo fakulteti. Zato ni skrivnost, da so v družbi prisotna različna mnenja o uspešnosti in primernosti ter potrebnosti dejavnosti, ki jih opravljamo na fakulteti. Globalno gledano je kriterij uspešnosti fakultete lahko le njen prispevek k reševanju problemov družbenega razvoja. Zato pa moramo imeti tudi potrebne možnosti.

Naj sklenem z ugotovitvijo, da je fakulteta življenjsko zainteresirana za ustvarjalno sodelovanje z vsemi ustanovitelji. Seveda kot enakopraven partner. Uspešnost uresničevanja družbenih ciljev fakultete pa mora biti tudi v prihodnje skrb ne le zaposlenih na fakulteti, marveč tudi njenih ustanoviteljev in uporabnikov.

MILOŠ PROSENC

Družba in družboslovje

(Slavnostni govor na proslavi 25. obletnice FSPN – 23. 10. 1986)

Pred 25. leti se je Zveza komunistov Slovenije odločila ustanoviti Visoko šolo za politične vede, ki naj načrtno izobražuje in usposablja družboslovce, da bi v ustvarjalni povezanosti z znanostjo, s strokovnjaki drugih strok ter z družbeno prakso zmogli zahteve pri dograjevanju in uveljavljanju našega sistema socialistične samoupravne demokracije.

V tem obdobju je namreč dozorelo spoznanje, da je za reševanje razvojnih dilem in protislovij našega časa ter za oblikovanje izvirnih poti, potrebno povečati zmožnosti za njihovo poglobljeno in celovito razumevanje ter zlasti še za temeljito spoznanje zakonitosti družbenega razvoja. Obrazec revolucionarnega naskoka, s

katerim so socialistične subjektivne sile v prvih petnajstih letih po vojni uspešno izpeljale politične spremembe ter ob silni mobilizaciji ljudskih množic postavile materialne temelje za nadaljnjo rast in ustvarile osnovo za samoupravni model socializma, je bilo treba dograditi, kajti materialnim, kulturnim, političnim in razvojnim potrebam tistega časa se je bilo mogoče uspešno odzvati le z naslonitvijo na daleč bolj razvite in angažirane spoznavne moči.

Zato se s hvaležnostjo spominjamo Borisa Zihlerla. Prispeval je k organiziranju razvoja jeder družboslovnih disciplin v posebni ustanovi in s tem neposredno k ustanovitvi in delovanju šole v prvem desetletju, kar je imelo odločujoč vpliv na vzgojo cele vrste družboslovnih strokovnjakov.

Dekan, tovariš Bogdan Kavčič, je podrobneje predstavil dosednji razvoj in delovanje Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Sam bi rad rekel, da je šola, kasneje fakulteta, opravičila namene ustanoviteljev ter podporo družbenih subjektivnih sil. Nenehno je razvijala in posodabljala izobraževalne programe in raziskovalno delo na področju ved, ki so bile in so danes še bolj izjemnega pomena za usmerjanje družbenega razvoja. To so sociologija, politologija, komunikologija, kasneje pa še obramboslovje in pedagoška usmeritev za samoupravljanje s temelji marksizma. Ob podpori ustanoviteljev in drugih uporabnikov, predvsem pa s pobudami in prizadevanji fakultetnih delavcev, je uveljavljala pomembne načine družbenega učinkovanja znanj in spoznanj, njihovega podružbljanja in uporabe raziskovalnega strokovnega dela navedenih strok pri pripravljanju in izvajanju družbenih odločitev. V tem okviru je razvila revijo na Slovenskem »Teorijo in prakso«.

Kadri s fakultete so bili družbeno aktivni na mnogih področjih našega družbenega razvoja. Prispevali so k spoznanjem in argumentaciji za naša ravnanja v gibanjih ter razmerah sodobnega sveta, predvsem pa za naše dejavno obnašanje in aktivnost pri preseganju težav, stisk in protislovij notranjega razvoja. V tem pogledu so bili pomembni prispevki fakultete na področju političnega sistema in v tem okviru še posebej delegatskega sistema; nadalje na področju delovanja subjektivnih sil, družbenega sistema informiranja, religiologije, mednarodnih odnosov, itd.

Velik prispevek današnjega jubilaranta je 1300 doslej diplomiranih družboslovcev, od tega prek 100 z akademskimi stopnjami. Danes v vsej Jugoslaviji, pretežno pa seveda v Sloveniji, opravljamo pomembna dela v organizacijah združenega dela, v upravnih in strokovnih službah ter v izvršilnih organih družbenopolitičnih skupnosti, v družbenopolitičnih organizacijah, v sredstvih javnega obveščanja in seveda tudi v raziskovalnih in znanstvenih institucijah. Naj tudi omenimo, da je del najvidnejših in odgovornih družbenopolitičnih, v manjši meri pa tudi poslovnih kadrov izšel iz Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo, ali pa se je tu vsaj dodatno usposabljal. Njihove prispevke k družbenemu razvoju gre pripisati tudi fakulteti, hkrati pa je ni mogoče razbremeniti tudi soodgovornosti za njihovo in našo skupno občasno družbeno nemoč ter neučinkovitost.

Ko smo na svoji poti pred 25. leti prišli do točke, ko se je bilo treba za razvoj socialističnega samoupravljanja in nadaljnji tok revolucije nasloniti na okrepljene strokovne potence subjektivnih sil, tako tudi izzivi sedanjega časa ta spoznanja aktualizirajo – le, da v še bolj zaostreni obliki. Zveza komunistov je na svojih nedavnih kongresih kritično ocenila družbene razmere in poudarila nujnost preseganja sedanjega zastoja v našem razvoju. Potreben bo organiziran ter vsebinsko

močan in argumentiran napor subjektivnih sil za pospešen samoupravni razvoj, za večanje materialnega in duhovnega bogastva, za povezovanje Slovenije in Jugoslavije s svetom in za našo aktivno prisotnost pri reševanju njegovih globalnih naspotij.

Do sedaj nakopičena protislovja imajo veliko težo in so se zažrla v našo zavest in ravnanje. Preseganje težav je zato nujnost. Pri spopadanju z dilemami današnjega kriznega časa nam je bolj kot kdajkoli doslej potrebna poglobljena, kritična in jasna analiza prakse ter raziskovalni pogum pri ponujanju novih rešitev. Seveda ne želimo takšne družboslovne misli, ki bi na krizo pristajala, ampak naj bi jo izkoristila za spodbujanje družbenega razvoja; ne take, ki bi krizo poglobljala, ampak naj bi iskala učinkovite izhode iz nje; ne take, ki bi širila malodušje in brezizhodnost, ampak pokazala na prave vzroke in realne rešitve iz težav. Zavedamo se nujnosti nadaljnje demokratizacije in odpiranje možnosti za resnično svoboden družbeni dialog, brez vnaprej postavljenih meja.

Tak odprt razgovor naj vodi k utrjevanju in poglobljanju naših strateških opredelitev, kot sta samoupravljanje in nacionalna enakopravnost. Usodnega pomena je, da bo širjenje demokracije v funkciji hitrejšega preseganja krize, in sicer na način, ki bo razvijal samoupravno delavsko demokracijo, poglobljal federativne odnose in sploh prispeval v dograjevanju specifične jugoslovanske poti v socializem. Zato mora biti družboslovna raziskovalna kritična misel enako ostra pri opozarjanju na tiste zablude in deformacije, ki niso v skladu s temi strateškimi usmeritvami, kot tudi pri spopadanju z nosilci vzorcev in alternativ, ki niso združljive s samoupravno socialistično naravo našega ekonomskega in političnega sistema.

Med fakulteto in ustanovitelji je prav o teh vprašanih potekala ustvarjalna in kritična razprava. Nikomur ne gre za neproduktivno razmerje, za ljubi mir, ki ne more biti v korist ne potrebam po spreminjanju družbene prakse, ne razvijanju marksistične znanosti, ki ne sme izgubiti svoje kritično revolucionarne vsebine. Do razgovorov bo seveda prihajalo tudi v prihodnje in prepričan sem, da bo to koristilo tako fakulteti kot tudi potrebi, da družbeno akcijo, s katero želimo spreminjati razmere, trdneje naslonimo na znanstvene temelje, na rezultate teoretičnega in empiričnega raziskovanja naše lastne družbene prakse.

Razprave, ki smo jih vodili, niso bile brez odmeva. Zveza komunistov Slovenije daje v sklepnem dokumentu svojega kongresa veliko težo znanosti, znanju in stroki ter družboslovju, ker je le tako mogoče odgovoriti na mnoga vprašanja, ki jih poraja naš čas in nadaljnji socialistični in samoupravni razvoj. Koliko pa je tak naš pogovor koristil šoli, je stvar kritične ocene fakultete same glede na vlogo in mesto, ki jo ima v raziskovalnem in spoznavnem procesu, o čemer bo v teh dveh dneh tudi tekla kritična razprava.

Deseti kongres Zveze komunistov Slovenije je na podlagi široke razprave med članstvom in na vseh področjih dejavnosti oblikoval smeri družbene akcije, ki naj ob strokovni razčlenitvi posameznih vprašanj pelje k preseganju sedanjih zastojev in k hitrejšemu napredovanju.

Težišča so predvsem naslednja:

Bistveno je treba povečati učinkovitost uporabe sredstev, ki jih ima družba na voljo za povečanje materialne osnove dela in življenja, za vzpostavljanje dolgotrajnega ravnotežja med naravnim in družbenim okoljem, skratka predpostavk za trajno in kulturno-socialno zaželeno kakovost življenja. Zveza komunistov se zato odločno zavzema za prilagoditev sedanjega ekonomskega sistema in ekonomske

politike, tako da bi trajno in močno spodbujali in motivirali delovne ljudi v družbenem in zasebnem sektorju ter v njihovih medsebojnih kooperacijah h kakovostnemu upravljanju z družbenimi sredstvi, k razvojnemu obnašanju in k uspešnemu poslovanju. Sleherni posameznik in sleherni gospodarski subjekt mora nositi ekonomske posledice svojega ravnanja s sredstvi, ki so v tej družbi na razpolago, in edino rezultati dela naj določajo družbeni položaj delavca in organizacije združenega dela. Seveda, ob solidarnosti, ki štiti dela nezmožne in ustvarja razmere za bolj enakopravno vstopanje v delovni in reprodukcijski proces. Široko sprejeta zahteva je, da je potrebno vztrajati pri takem oblikovanju ekonomskega sistema in tekoče ekonomske politike, s katerim bomo uveljavljali realno vrednotenje sredstev in rezultatov ter spodbujali uspešne, v razvoj in izvoz usmerjene visokoproduktivne proizvodne enote in dejavnosti ljudi. Pri tem upravičeno vsi računamo na podporo znanstvene in strokovne nadgradnje.

Druga pomembna usmeritev, ki je pogoj za izpeljavo prve, hkrati pa pomeni človeško vrednoto samo po sebi, je povečanje demokracije upravljalškega odločanja na vseh ravneh, zlasti pa na ravneh družbenopolitičnih skupnosti. Dejansko moramo ustvarjati pogoje, da se sliši, uveljavi in ovrednoti glas ustvarjalnih ljudi pri skupnem odločanju o pogojih svojega dela in življenja in o usodi vse družbene skupnosti. Le demokratična kultura javnega delovanja množice ljudi in njihovih organizacij ter skupnosti, predvsem pa socialistične zveze delovnega ljudstva, so pogoj za večji, vplivnejši in s tem tudi bolj odgovoren angažma strok oziroma strokovnjakov, ki le v takšnih okoliščinah lahko v polni meri izkažejo svoj značaj dejavne in produktivne družbene sile. To je zlasti pomembno v eri doslej neslutene in po posledicah dvoreznega silovitega razvoja produkcijskih sil v svetu, kjer smo soočeni z zahtevo, da ne smemo zaostajati in hkrati z lastnim programskim izzivom, da je treba hitreje naprej.

Tretje programsko težišče Zveze komunistov Slovenije in Jugoslavije v sedanjem obdobju je prenova zveze komunistov v vsebinskem, organizacijskem in moralno-vrednostnem smislu. Moramo delovati bolj učinkovito, da bi v nastajajočih domačih in svetovnih razmerah zmogli po demokratičnih in samoupravnih poteh uresničevati družbeno prenovu in s tem družbeno inovacijsko sposobnost kot enega od pogojev za strategijo osvobajanja dela. Zavedamo se, da napredek temelji le v sproščanju ustvarjalnosti ljudi, da temelji na svobodnem in javnem sprožanju ter soočanju interesov, hkrati pa na tvornem iskanju skupnega, kar je lahko edino realno izhodišče za samoupravno mobilizacijo ustvarjalnih sil – od znanosti in stroke do izkušenj, pobud, volje in znanja delovnih ljudi. Le tako lahko napolnimo z življenjem naš samoupravni koncept pluralizma interesov in le tako se bo ukoreninilo tudi spoznanje, da nihče ne more uveljavljati svojih interesov na račun drugih in v škodo družbene skupnosti.

Vse to so izhodišča za ustvarjanje kulturnega ozračja, brez katerega ne moremo postajati inovacijska družba. Preveč zavajajoče so misli, da se je mogoče iz sedanjega položaja izkopati le z nekaj odločnimi ukrepi. Nasprotno, potrebno je dobro premišljeno in zahtevno delo, če hočemo uresničevati dolgoročno zasnovan program socialističnega samoupravljanja. Pri tem je subjekt razvoja združeni delavec. Zato je temeljna razredna naloga zveze komunistov, pa tudi vse družboslovne znanosti, da ustvarjamo razmere, v katerih bo revolucionarni prehod na zgodovinsko nov subjekt odločanja v družbi hitrejši in bolj uspešen.

V takem razvoju stopajo v ospredje tudi številna vprašanja, npr. o tem, kako urediti družbeni upravljalški proces in utrditi samoupravni položaj in vlogo

delavcev in delovnih ljudi. Ob izjemno pomembnem prispevku ekonomije pričakujemo tudi večje strokovno angažiranje ožjega družboslovja. Druženopolitično nujna, hkrati pa strokovno izjemno zahtevna so vprašanja organizacije in modernizacije delovnega procesa, proizvodnje in proizvodjalnih sil, skladno z razvojem v svetu in upoštevajoč pogoje našega druženopolitičnega sistema. Nadalje gre za vprašanje socializacije človeka, da bo zmožen razvijati svoje sposobnosti in načine druženega sodelovanja tako, da bo lahko obvladoval moderna sredstva in tehnologijo. Pomembno je tudi, kako samoupravno integrirati pluralizem interesov in posameznih enot v razvojno sposobno skupnost, ki ji bo podlaga samoupravni produkcijski odnos. Kompleks teh vprašanj aktualizira oblikovanje ustreznih in učinkovitih razvojnih strategij Jugoslavije. Za družbeno akcijo je potrebno veliko hitreje in bolj organizirano razrešiti politične in strokovne dileme ter predpostavke takšnemu razvoju. Zveza komunistov Slovenije je trdno prepričana, da je v Jugoslaviji mogoče in celo nujno izoblikovati dejavno in uresničljivo strategijo skupnega razvoja, in to ne glede na vse razlike, s katerimi se v Jugoslaviji soočamo. Vse to terja strpno in iskreno interakcijo strok in politike. Pomembne izkušnje takega dela in takega pristopa imamo z izdelavo dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije.

Pri nalogah, o katerih sem govoril, imajo družboslovne stroke velik pomen. Vemo, da je v tem pogledu mnogo znanstvenih spoznanj, tudi družboslovnih, premalo izkoriščenih. Strokovnjakom, tudi družboslovcem, večkrat ni dovolj omogočeno, da bi lahko bolj vplivali na družbene odločitve in prevzemali večjo javno odgovornost za njihove učinke. Marsikdaj pa stroka in znanost tudi nista dovolj usmerjeni v reševanje ključnih razvojnih problemov in dilem. Dogaja se, da jih puščata na obrobju svojega interesa.

Danes je mogoče povečevati učinkovitost pri izpolnjevanju skupnih ciljev, ki temeljijo na interesih ljudi, le s povezovanjem samoupravljalске moči in demokracije in sproščanjem pluralizma samoupravnih interesov. Organizirane subjektivne sile lahko odigravajo svojo razvojno vlogo produktivno le tako, da združujejo obe omenjeni razsežnosti. V tem pogledu je ključnega pomena, kako na novo opredeliti vsebinske, raziskovalne in vzgojne prioritete in omogočati družbeno angažiranje strok. Omenil bi dve postavki:

Prvič, s pripoznavanjem samostojnosti strok. To pomeni samostojnost ustanov, kjer se stroke raziskovalno in pedagoško razvijajo v pogledu njihove notranje vsebinsko metodološke in tehnične rasti. V tem pogledu morajo biti stroke čim tesneje povezane z jugoslovanskimi in svetovnimi središči. Poimovanje samostojnosti seveda ne more pomeniti zaprtosti in samozadostnosti stroke, akademizma, ki bi podcenjeval dnevne napore in prakso. To zahteva odprtost za kritiko s sredstvi, ki so lastna znanosti. Ne pomeni pa to, da je kritika dovoljena samo tistemu, ki se ukvarja z znanstvenim delom.

Druga postavka v druženem angažiranju strok se nanaša na družbeno pričakovanja glede tega, kako se bodo družboslovci angažirali. Zveza komunistov, podobno kot druge organizirane subjektivne sile, pričakuje, da bodo znanstveniki in strokovnjaki, med njimi zlasti tudi družboslovci, še bolj kot doslej zavestno sodelovali pri iskanju poti za preseganje sedanje stagflacije in za uvajanje družbenih sprememb, ki naj bi vodile k realizaciji strateških razvojnih ciljev. To pričakujemo zlasti od članov zveze komunistov, ki opravljajo najzahtevnejše intelektualno delo v naši skupnosti in sta od njih v veliki meri odvisna intelektualna raven in učinek celotne zveze komunistov ter drugih subjektivnih sil. Zavračamo vsakršne

anate me o strogo strokovnih vprašanjih, želimo pa visok javen angažma strokovnjakov pri razreševanju družbenih, zlasti razvojnih vprašanj. Pri tem pričakujemo, da bodo strokovnjaki na podlagi svojih spoznanj kritični do sedanjega stanja, tudi znotraj družboslovja, kritični do predlaganih rešitev in akcij, hkrati pa kar najbolj ustvarjalni pri predlaganju boljših posegov, ukrepov in aktivnosti. V tem pogledu jih nihče ne more razbremeniti družbenega tveganja, da bodo s svojimi predlogi in spoznanji trčili tudi ob nerazumevanja in nasprotovanja, saj smo v družbenih naporih večkrat obremenjeni tudi s kratkovidnim pragmatizmom.

V družbi se vse bolj prebija na dan interes po učinkoviti znanosti in v tem okviru tudi ta, da se Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo razvija v čim bolj iniciativno, strokovno ustvarjalno, družbenokritično in razvojno angažirano raziskovalno, izobraževalno, svetovno in publicistično ustanovo znotraj družboslovnih znanosti in družbenih subjektivnih sil. Vašo in druge družboslovne ustanove potrebujemo za usposabljanje strokovnjakov, ki v družbeni delitvi dela opravljajo odgovorna analitska in izvedbena dela ter naloge v samoupravnih organih, v organizacijah združenega dela, v upravnih organih, v strokovnih službah družbenopolitičnih organizacij, za poučevanje družboslovnih predmetov v šolah, za vzgojo novinarjev in komunikologov in tudi za opravljanje odgovornih javnih funkcij. Z ožjega vidika Zveze komunistov Slovenije in drugih organiziranih socialističnih sil pa potrebujemo vašo in druge družboslovne strokovne ustanove za prenos družbeno aktualnega novega družboslovnega znanja v vrste članstva zveze komunistov, aktivistov socialistične zveze in drugih organiziranih subjektivnih družbenopolitičnih dejavnikov – ter seveda za prenos takega znanja in spoznanj v najširšo javnost občanov in delovnih ljudi, ki brez družboslovne kulture ne morejo samostojno in odgovorno delovati kot resnični samoupravljalci. Od Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo pričakujemo predvsem večjo usmerjenost v teoretsko obdelavo družbenih protislovij in vprašanj, usmerjenost torej, ki bo zavestna sestavina in tudi prispevek k prenovi marksističnega teoretskega sklada ter k pozitivni slovenskega družboslovja. To seveda zahteva tudi take pogoje, ki bodo znanosti, in v tem okviru tudi vaši fakulteti, omogočili, da bo lažje izpolnjevala ta pričakovanja.

Prenova zveze komunistov je v sedanjih družbenih razmerah in razmerah ključ do revitalizacije družbe in ni izvedljiva brez veliko večje naslonitve na kritično in ustvarjalno družboslovje, katerega nosilci, znanstveniki in strokovnjaki so opredeljeni za razvoj samoupravnega socializma. Zlasti v tem času materialne stiske, ko manjka sredstev za zadovoljevanje vseh družbenih potreb, moramo znati skupno prepričljivo opredeliti, da je treba družbeno bolj podpreti tiste znanosti in stroke, tiste njihove strokovne, raziskovalne in izobraževalne ustanove ter tiste skupine znanstvenikov – v našem primeru družboslovcev –, ki se bolj odločno in učinkovito angažirajo pri družbeni prenovi v inovacijski smeri. Teža družbenih izzivov in družbenega angažiranja – tega ne pozabimo – je tista, ki v končni posledici pomaga k strokovni rasti, rasti, ki črpa spoznanja in znanja iz vsega sveta in vsebuje spoznanje in znanja, ki nastajajo v naših strokovnih ustanovah. Takšno družboslovje pa bo kot del celotne znanosti in intelektualnih moči družbe postalo ključni del t. i. subjektivnih sil v naši družbi.

Ob 25. obletnici Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo vam v imenu Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije in v svojem imenu

tovariško čestitam. Fakulteta je bila v vsem tem času včlenjena v družbeni razvoj in v soočanje teorije ter prakse. Sociologi, politologi, obramboslovci, komunikologi, novinarji in drugi družboslovci so prispevali k temu, da bi se samoupravni interesni pluralizem tudi udeleževal v vsej svoji raznolikosti in da bi se v njem lahko izrazili in ustvarjalno povezali v skupno družbeno voljo in akcijo vsi tisti interesi, ki podpirajo, razvijajo in odpirajo socialistično perspektivo.

ZDRAVKO MLINAR

Sociologija in družba: kritična retrospektiva ob 25. letnici FSPN

V izhodišču si kaže zastaviti vprašanje, zakaj prirejati takšne slovesnosti, kot je jubilejna proslavitev 25. letnice našega zavoda, še posebej v času, ko vse bolj zavračamo vsakršno formalno manifestativnost in idealizirano odmikanje od dejanskega stanja. Seveda ne gre za to, da bi slavili avtomatizem samega poteka časa. Gre prej za to, da kot delovno načelo uveljavimo prakso, da se ne bomo omejevali le nad *ad hoc* reševanje posameznih problemov, ko hitimo od naloge do naloge, kar ima za posledico mehanično kopičenje najrazličnejših spoznanj. Sociologija kot splošna in posplošujoča družbena znanost mora še bolj kot vse druge iskati možnosti in meje dopustnega posploševanja v širšem času in prostoru. Zato je občasna kritična retrospektiva nujna sestavina ali celo izhodišče lastnega učenja, izpopolnjevanja in načrtnega usmerjanja za vnaprej.

Zgodovinarji dosti govorijo o časovni distanci kot pogoju za to, da bi lahko čim bolj vsestransko in nepristransko analizirali določeno dogajanje. Podoben pomen ima ta distanca tudi za sociologe, še zlasti ob obravnavi konfliktnih odnosov. Toda če naj bi bila analiza preteklih izkušenj podlaga za korigiranje obstoječe prakse, pa seveda vsakršno čakanje na to, da se sporno dogajanje odmakne v preteklost, pomeni, da se odpovedujemo možnosti za spremembo.

V tem kratkem prispevku se ne bom spuščal v podrobnosti, bodisi da bi jih sicer želel predstaviti kot dosežene uspehe ali kot nerešene probleme v sociologiji. Čeprav gre za jubilej FSPN kot zavoda, njegova matična vloga za sociologijo terja tudi širšo obravnavo tega znanstvenega področja pri nas. Poleg tega pa je dosti temeljnih vprašanj uveljavljanja sociologije istovetnih ali podobnih kot tedaj, če razpravljamo o znanosti nasploh.

Čeprav nisem specialist za »sociologijo sociologije,« kar bi pravzaprav potrebovali ob tej priložnosti, bom vendarle opozoril vsaj na nekatere razsežnosti takšne retrospektivne analize. Na fakulteti in še posebej na katedri za sociologijo smo že pol leta kritično in samokritično razpravljali o številnih konkretnih problemih izobraževalnega in raziskovalnega delovanja ter sploh o vlogi sociologije v naši družbi. V teh razpravah smo podrobneje obravnavali predvsem tiste razsežnosti sociološkega delovanja, ki zadevajo vse sociologe, ne glede na to, na katerem ožjem predmetnem področju delujejo. Pri tem smo poudarili vprašanja, ki zadevajo 1. sociološko teorijo, 2. metodologijo sociološkega raziskovanja, 3. informacijske vire, 4. diseminacijo socioloških spoznanj (izobraževanje, publicira-